

## ФОРМИРАЊЕ ПАРТИЗАНСКЕ ЈЕДИНИЦЕ У БРЕКОВУ

У Бреково и околна села повремено су долазили другови Светолик Лазаревић, Слободан Пенезић, Стеван Чоловић, Мићо Матовић и Петар Стамболић. Прву тројицу сам од раније познавао, а Матовића и Стамболића упознао сам преко Петра Ђоковића. Од Лазаревића и Пенезића добио сам у јуну 1941. године прва упутства за рад. Објашњавали су ми како да вршим пропаганду, окупљам присталице и, по могућству, сакупљам оружје.

У суседном селу Бјелуши познавао сам Цветка Никитовића, Момчила Никитовића, Радишу Радосављевића и Васа Остојића. С њима смо се повезали Славко Луковић из Брекова и ја и договарали се како да радимо заједно.

Тих дана окопавао се кукуруз. Одлазили смо на испомагање и у позајмицу једни другима, обично по засеоку Луковићи и у Бјелуши. На раду је увек било по петнаестак до двадесет људи. У току рада, а нарочито за време одмора, ручка или ужине, ступали смо у акцију: објашњавали програм за борбу против окупатора и за ослобођење. У току таквих разговора лако се оцењивало ко нам је присталица а ко противник и коме се убудуће можемо обраћати слободније. Имао сам тада код себе неке летке и брошуре. Ако се не варам, једна брошура џепног формата носила је наслов „Народна читанка“. У њој се, између осталог, приказивало друштвено уређење и достигнућа у Совјетском Савезу. Њима сам се користио и давао их присталицама на читање.

После напада Немачке на Совјетски Савез појачали смо пропаганду и мало слободније иступали. Ја сам говорио да ће Совјетски Савез за кратко време прећд у противофанзиву и ући у Немачку. На жалост, није се тако догодило па су ми се понекад због тога подсмевали.

Почетком јула се у нашем крају почело још живље радити. Чланови Партије су јавно иступали. Формиране су и оружане групе које су се појављивале по селима и још више храбриле народ за борбу. Разоружавани су жандарми и паљене општинске архиве. У Бреково су 14. августа дошли Стеван Чоловић и Милосав Вујовић са групом наоружаних другова. Уз помоћ Петра Ђоковића разоружали су жандарме у станици без икаквих губитака. Истог дана су запалили општинску архиву и онеспособили пошту.

Стеван Чоловић и Милоев Вујовић су поново дошли у Бреково 28. августа, опет са већом групом партизана. Био је традиционални сеоски сабор. На скупу од две-три хиљаде људи Чоловић и Вујовић су одржали говор и позвали народ на устанак. После њихових говора почео је упис у партизане. Први смо се уписали Славко Луковић и ја, а затим Милисав Јовановић, Радован Поповић, Душко Лукић, Ивко Поповић и још десетак других младих. Тада је формирана партизанска група која је названа Брековачка чета. Мене су изабрали за командира јединице. Већ сам био наоружан. Кад сам се после априлског рата вратио кући у Бреково, мој стриц Спасоје поклатио ми је нов карабин. Још ни маст с њега није била обрисана. Стриц Спасоје га је купио од једног војника у априлском расулу за 600 динара.

**Задатак Брековачке чете био је да патролира по селу и одржава ред а затим и да прикупља оружје. Пошто смо добили неколико пушака, било нас је половина наоружаних.**

Две недеље касније добио сам по куриру позив да одређеног дана дођем у Радобуђу на састанак. Састанак је одржан у близини куће Стевана Чоловића, на једном гумну међу стоговима сена и сламе. Од познатих на састанку су били Слободан Пенезић, Светолик Лазаревић и Стеван Чоловић. Остале нисам познавао, али су нам рекли да су и они командири група са ариљске територије. На састанку је сваки командир најпре реферисао, а после смо се саветовали и давана су нам упутства како да прилазимо људима да бисмо што лакше дошли до оружја и хране. На терену је тада било стотинак људи под оружјем па је за њих морала да се организује исхрана. Мени је поред дужности командира додељена и дужност интенданта за прикупљање хране. Храну смо пописивали и узимали искључиво на добровољној основи. Одзив је био више него добар. Нико ме није одбио коме сам се за храну обратио.

При крају септембра добио сам по куриру из Ариља акт да у Брекову припремимо и спроведемо мобилизацију. У том послу су нам највише помогли учитељи. Наговорили су месног свештеника да црквеним звоном огласи мобилизацију, а неки су опалили прангије. Окупљеним грађанима смо прочитали акт о мобилизацији, а затим смо се договорили да оружје ко год има понесе са собом. Мобилизацији се одазвало око 130 људи а отприлике једна трећина је дошла с пушкама.

Кренули смо убрзо за Ариље.

На Дивљаци се група мобилисаних из Брекова поделила. На позив Цветка Гавриловића издвојиле су се присталице четника и отишле с њим преко Моравице према Драгачеву. Партизанске присталице, нас око седамдесет, продужили смо пут у Ариље... У штабу Ариљске партизанске чете сви смо пописани, неспособни су враћени кућама, а нас 50 одвезли смо се камионима за Пожегу...

**Радојко ЛУКОВИЋ**